

6.6.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

HE 47/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

HE 52/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta

Maakunnat, valinnanvapaus, sote-palvelut ja markkinoiden toiminta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta valiokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä asiantuntijalausuntoa yllä mainituista laeista. Suomen Yrittäjät esittää lausuntonaan asiasta seuraavan.

Arviomme maakuntien perustamisesta ja sote-palveluiden järjestämisestä

Suomen Yrittäjät jakaa hallituksen sote-uudistukselle asettamat tavoitteet. Julkisen talouden sekä kansalaisille ja yrityksille kohdistuvan verotaakan näkökulmasta on välttämätöntä, että sosiaali- ja terveystaloudet pystytään tuottamaan tulevaisuudessa nykyistä kustannustehokkaammin.

Tavoitetta ei kuitenkaan saavuteta hallintorakenteita muuttamalla. Tarvitaan rohkeaa toimintatapojen uudistamista, mikä edellyttää erityisesti järjestäjän ja tuottajan selkeää erottamista.

Tulevat maakunnat ovat palveluiden järjestäjiä, eivät tuottajia. Palveluiden järjestäjänä maakunnan keskeisin tehtävä on varmistaa, että verorahat käytetään vastuullisesti. On äärimmäisen tärkeää, että maakunta, sen vaaleilla valittavat päättäjät ja virkamiehet sisäistävät tämän. Vastuullinen verorahojen käyttö vaatii avointa kustannus- ja laatuvertailua sekä terveen kilpailun hyödyntämistä ja palvelujen tuottamista monituottajamallilla.

Nähdäksemme pk-tuottajien osallistuminen palvelumarkkinoille on välttämätöntä uudistuksen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Olemme olleet tyytyväisiä siihen, että hallitus on sitoutunut varmistamaan, että markkinat ja kilpailu toimivat ja että pk-yrityksille sekä uusille yrityksille taataan esteetön pääsy markkinoille.

Toteamme, että uudistus on kokonaisuus, jonka osat liittyvät toisiinsa. Jotta uudistuksen tavoitteet toteutuvat ja odotukset pk-yritysten markkinoille pääsystä täyttyvät, täytyy koko säännellyn infrastruktuurin toimia. Ja on varmistettava, että järjestelmä toimii vieläkin laajemmin eli tulee huolehtia siitä, että viranomaisten käytännön menettelyt ja päätökset ovat linjassa uudistettujen rakenteiden kanssa.

Markkinoiden toimivuuden varmistaminen täydentämällä hallituksen esitystä maakuntalaiksi

Olemme kiinnittäneet systemaattisesti huomiota siihen, kuinka uudistusta on valmisteltu nimenomaan markkinoiden toimivuuden näkökulmasta. Kuten jo edellä todettiin, maan hallituksen tavoitteet ovat sinänsä oikeansuuntaisia. Tästä huolimatta hallituksen esityksiin on jäänyt eräitä puutteita, joiden korjaamista esitämme.

Maakuntalain ja markkinoiden toimivuuden sekä kilpailun suhde tulisi tarkoituksenmukaisimmin järjestettyä, jos lakiin lisättäisiin maakunnille nimenomainen velvoite varmistaa markkinoiden kehittyminen ja toimivuus. Katsomme, että valinnanvapauslainsäädäntö kuten sote-palveluiden tuottamistakin koskeva lakiesitys tarvitsevat tuekseen yleisen säännöksen, joka varmistaa, että viranomaisten toiminta on kauttaaltaan oikeansuuntaista.

Edellä olevilla perusteilla esitämme, että eduskunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen maakuntalaiksi – sen järjestämisvastuuta koskevaan 7 pykälän 3 momenttiin – lisätään nimenomainen vastuu palvelumarkkinoiden kehittymisestä ja toimivuudesta. Tämän tulee koskea sote-, kasvupalvelu- ja muitakin maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja.

”Tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva maakunta vastaa asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;*
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;*
- 3) tuottamistavasta;*
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;*
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä*
- 6) palvelumarkkinoiden kehittämisestä ja toimivuudesta.”**

Tekemällä ehdottamamme muutos varmistettaisiin, että maakunta hyödyn-tää tervettä kilpailua palvelujen järjestämisessä, käyttää verorahoja vastuul-lisesti ja kantaa vastuuta siitä, että maakunnan päätösten myötä kaikkien toimialojen, myös sosiaali- ja terveystalouden yrittäjien toimintaympä-ristö kehittyisi. Erityisen painava argumentti lisäyksen puolesta on, että velvoite varmistaisi osaltaan pienten yritysten ja yrittäjien asemaa sote-palvelujen tuottajina.

Lisäys olisi myös täysin sopusoinnussa maakunnalle maakuntalain 8 § koh-dassa 9 annetun alueen ja sen elinkeinoelämän kehittämistehtävän kanssa.

Valinnanvapauslakiesitys ja markkinoiden toimivuus keskeinen elementti

Suomen Yrittäjät toteaa aluksi, että valinnanvapauteen perustuva moni-tuottajamalli on keskeinen väline koko sote-uudistuksen tavoitteiden toteu-tumisen kannalta. Jotta monituottajamalli puolestaan toimisi tavoitteiden-sa mukaan, on valinnanvapaussäätelyn ja muun sääntelyinfrastruktuurin tuettava pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä markkinoille. Erityisen tärkeää tämä on lähipalveluiden saatavuuden turvaamiseksi koko maassa.

Suomen Yrittäjät arvioi, että valinnanvapauslakiesitys on kotimaisen pk-yrityksyyden näkökulmasta kohtuullinen. Ratkaisevaa on toimeenpano ja maakunnan tekemät päätökset. Hallituksen esityksessä on kuitenkin eräitä kohtia, jotka on nähdäksemme välttämätöntä muuttaa. Muussa tapaukses-sa pk-yritysten osallistuminen varsinkin sote-keskustoimintaan uhkaa muodostua kohtuuttoman vaikeaksi.

Henkilökohtainen budjetti ja liikelaitoksen asiakassetelit ovat hyviä elementtejä

Henkilökohtainen budjetti ja liikelaitoksen asiakassetelit ovat pk-yritysten näkökulmasta hyviä keinoja toteuttaa valinnanvapaus. Niitä koskeva sään-tely on lakiesityksessä pääsääntöisesti hyvää.

Pk-yrityksien näkökulmasta huoli näissä liittyy asiakassetelin arvon ja hen-kilökohtaisen budjetin arvon määrittelyyn. Henkilökohtaisen budjetin koh-dalla lakiesityksessä viitataan liikelaitoksen oman tuotannon kustannuk-siin, mutta asiakassetelin kohdalla arvon määrittelystä ei mainita mitään.

Sote-keskuksen asiakassetelin kohdalla todetaan, että setelin arvon pitää ol-la sellainen, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus saada sillä tar-peensa mukainen palvelu. Olisi hyvä, että myös liikelaitoksen asiakassetelin kohdalla olisi sama määritelmä. Esitämme, että sellainen lisätään valinnan-vapauslakiin.

Sote-keskusten velvoite myöntää asiakasseteli välttämätön

Hyvää on myös se, että sote-keskuksille on tulossa velvollisuus myöntää asiakkaalle asiakasseteli itsenäisissä osakokonaisuuksissa. Seteliä olisi tarjottava, vaikka sote-keskus tuottaisi itsekin kyseistä palvelua. Tämä mahdollistaa erikoistuneiden ammatinharjoittajien ja pienten yritysten toimintamahdollisuudet ja luo kasvupohjaa uudelle yrittäjyydelle.

Sote-keskusten palveluvalikoimaa on supistettava

Palveluvalikoima on pk-yrittäjien näkökulmasta edelleen liian suuri. Palveluvalikoiman laajuutta pitää vielä tarkasti harkita. Liian laaja palveluvalikoima johtaa väistämättä siihen, että pienet tuottajat eivät voi toimia sote-keskuksina. Tämän vuoksi asia on koko järjestelmän toimivuuden kannalta äärimmäisen tärkeä.

Suomen Yrittäjät esittääkin, että palveluvalikoiman määrittelevästä 15 §:n 2 momentista poistetaan seuraavat kohdat:

5) terveydenhuoltolain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettu kotisairaanhoidon silloin, kun asiakkaan tarve palveluun ei ole jokapäiväinen;

11) asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti enintään kolmen kuukauden ajan tarvitsema sosiaalihuoltolain 19 §:ssä tarkoitettu kotipalvelu, 20 §:ssä tarkoitettu kotihoito silloin, kun asiakkaan tarve palveluun ei ole jokapäiväinen,

12) maakunnan päättämät edellä tässä momentissa tarkoitettuihin palveluihin liittyvät sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ja muiden kuin yleislääketieteen alaan kuuluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatiot ja avovastaanottopalvelut.

Perustelut muutosesitykselle:

Kuten lakiesityksen perusteluissa todetaan, 15 § 2 momentin 5) kohdassa tarkoitettu kotipalvelujen lyhytaikainen tarve voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi leikkauksesta tai sairaalahoidosta kotiutumisen yhteydessä. Olisiikin tarkoituksenmukaista, että tarkoitettut palvelut olisivat osa leikkaukset ja sairaalahoidon tuottavan liikelaitoksen palveluketjua.

Esityksen 15 § 2 momentin 11) kohdassa tarkoitettujen kotisairaanhoidon, kotihoidon ja -palvelun satunnaisenkin tarpeen laskeminen osaksi sote-keskuksen kapitaatiokorvausta on uudistuksen alkuvaiheessa yksinkertaisesti liian haasteellista. Näistä palveluista voi muodostua harvojen asiakkaiden kohdalla niin suuri kulu, että se uhkaa nostaa turhaan kapitaati-

tiokorvauksen yleistä tasoa. Jos kapitaatio on kuitenkin liian pieni, sääntely ajaa sote-keskukset taloudellisiin vaikeuksiin ja jopa heikentää näiden palvelujen saatavuutta.

Oikean kapitaatiokorvauksen määrittäminen on suorastaan ratkaisevaa uudistuksen onnistumisen kannalta. Tästä syystä on tärkeää pitää kapitaatiokorvauksella rahoitettava sote-keskuksen palveluvalikoima kohtuullisena.

Esityksen 15 § 2 momentin 13 kohtaan sisältyvä maakunnan mahdollisuus laajentaa sote-keskuksen palveluvalikoimaa edelleen on sote-palvelumarkkinoiden kehittymisen, pk-yritysten aseman ja uuden sote-yrittäjyyden näkökulmasta vaikeasti ennakoitava ja aiheuttaisi väistämättä alalle tulon kynnyksiä pk-tuottajille, minkä johdosta säännös tulee nyt poistaa.

Valinnanvapaus merkitsee palvelurakenteen perinpohjaista uudistamista. Teknologian, diagnostiikan, hoidon ja hoivan kehittyessä on mielekästä miettiä sote-keskusten palveluvalikoiman kehittämistä, mutta uudistuksen alkuvaiheessa tulee palveluvalikoima pitää rajattuna.

Yllä tarkastelluista palveluista syntyvien kustannusten arvioiminen ja sisällyttäminen kapitaatiokorvauksen piiriin on äärimmäisen vaikeaa, vaikka korvauksen laskemisessa huomioitaisiin henkilökohtainen hoidon tarve. Ilmeisenä vaarana on, että rahoitusriski muodostuu pk-yrityksille kohtuuttomaksi ja sote-keskuksia voivat perustaa vain isot toimijat.

Pienten yritysten verkosto pitää hyväksyä sote-keskukseksi

Lakiesityksen 53 § 1 momentin 2 kohdassa todetaan, että suoran valinnan palvelujen tuottaja eli sote-keskus voi tuottaa palvelut myös sopimuksin yhdessä muun palvelun tuottajan kanssa. Esityksen perusteluissa todetaan, että tuottajat voivat muodostaa keskenään verkostoja, joissa kukin tuottaja vastaa sovituista palveluista. Säännös mahdollistaa pienten yritysten toiminnan suoran valinnan palvelujen tuottajana.

Pidämme yllämainittua ehdotusta tervetulleena ja välttämättömänä. Katsoimme kuitenkin olevan tarpeen huolehtia siitä, että oikeus perustaa sote-keskus verkostomaisen rakenteen kautta toteutuu myös käytännössä. Näiltä osin on tarpeen täsmentää vähintään hallituksen esityksen perusteluita.

Hallituksen linjausten perusteella on koko ajan ollut tarkoitus, että sote-keskuksia voidaan perustaa verkostomaisella rakenteella. Sääntely asiasta on niukkaa. Lakiesityksen määritelmäsäännöksessä todetaan, mitä laissa tarkoitetaan palvelutuottajalla. Palvelutuottajien hyväksymisestä on esityk-

set lakiehdotuksen 8 luvussa. Palvelujen tuottamista ja tuottajien velvollisuuksia koskevat ehdotuksen 9 luvun säännökset, mukaan lukien yllä mainittu 53 §.

Viittaamme asiassa julkisista hankinnoista annettuun lakiin, jossa ajatuksena on, ettei tarjoajalta voi vaatia mitään tiettyä oikeudellista muotoa. Tämä tarkoitus on kirjattu lain 91 ja 92 §:ään. Säännöksissä toisaalta estetään tarjoajan hylkääminen oikeudellisen muodon perusteella ja toisaalta todetaan nimenomaisesti, että kun palveluita tarjotaan ryhmittymänä, ryhmittymältä ei voi edellyttää tiettyä oikeudellista muotoa. Oikeudelliseen muotoon voidaan kohdentaa vaatimuksia vain sopimusaikana, jos se on tarpeen sopimuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi.

Ottaen huomioon, että valmistelussa on määrätietoisesti pyritty siihen, että verkostomaisen sote-keskuksen perustaminen mahdollistetaan, hallituksen esitystä olisi syytä tarkentaa ja täsmentää tämän kysymyksen osalta. Pääsääntöisesti olisi sallittava pienten toimijoiden sopimuksin synnytetyn keskuksen toiminta ilman että toimintaa varten perustetaan erillistä oikeushenkilöä. Tämän tulisi ilmetä suoraan laista. Tarvitaan hankintalain kanssa analogista sääntelyä, jossa kielletään edellyttämästä sote-keskuksilta mitään tiettyä oikeudellista muotoa. Kaikki verkostomaisessa toiminnassa mukana olevat yksiköt ovat kuitenkin lain tarkoittamia palvelutuottajia, jotka täyttävät niitä koskevat vaatimukset.

Lakiesityksen 38 § 2 momentissa esitetään säädettäväksi, että palvelun tuottaja voi hankkia muutoin kuin asiakassetelillä tuottamastaan suoran vallinnan palvelutuotannosta enintään 2/5 muilta palvelun tuottajilta.

Emme näe perustetta tälle vaatimukselle, joka on toimintaa tarpeettomasti rajoittava ja ristiriidassa verkostomaisen toiminnan ajatuksen kanssa. Esitämmeikin tätä hallituksen esityksen kohtaa ensisijaisesti poistettavaksi. Jos katsotaan välttämättömäksi rajoittaa palvelutuotannon hankkimista muilta tuottajilta, osuutta on joka tapauksessa pienennettävä merkittävästi.

Jos oman tuotannon osuudelle päädytään kirjaamaan minimivaatimus, on esitykseen lisättävä myös selkeä kirjaus siitä, että sote-keskuksen omaksi tuotannoksi lasketaan pk-yrittäjien verkostomaisessa sote-keskuksessa kaikkien verkoston jäsenten tuotanto. Keskeisintä on, että ilman pienintäkään epäilyä pitää olla selvää, että yrittäjävetoisten, verkostomaisten sote-keskusten toiminta on mahdollista.

Yhtiöittämisvelvoite perusteltu markkinoiden toimivuuden näkökulmasta ja EU-oikeuden vuoksi

Lausunnonantajia pyydettiin arvioimaan esityksiä yhtiöittämisvelvoitteen näkökulmasta. Valinnanvapauslakiesityksessä asiaa koskee 52 §, joka lähinnä toteaa, että maakuntien sellainen palvelutoiminta on yhtiöitettävä, jonka osalta toimitaan suorannan valinnan palveluiden ja asiakassetelien ympäristössä.

Suomen Yrittäjät katsoo yhtiöittämisvelvoitteen olevan perusteltu. Kun järjestelmää ohjaavat asiakkaiden valinnat, tulee turvata se, että kaikkia tuottajia kohdellaan tasapuolisesti. Tasapuolisuus taas ei voi toteutua, ellei yhtiöittämisvelvoitetta aseta.

Yhtiöittämisvelvoitteen taustalla oleva periaate on sama, jonka vuoksi komissio on antanut Suomea koskevat paljon huomiota saaneet ratkaisunsa, joiden johdosta lainsäädäntöämme on jo muutettukin (Destia ja Palmia). Vaikka EU-lainsäädäntö ja komission ratkaisut eivät suoranaisesti edellytäkään toimintojen yhtiöittämistä, yhtiöittäminen on ainoa käytännössä mahdollinen tapa huolehtia siitä, että kilpailuneutraliteetti toteutuu ja Suomi myös noudattaa EU:n valtioneuvoston päätöksiä asianmukaisesti.

Korjattavat yksityiskohdat

Lakiesityksessä on muutama yksityiskohta, jossa säätely vaikuttaa epäselvältä, on epälooginen tai ei tunnu vastaavan aiottua tarkoitusta. Toivomme, että eduskunta korjaa nämä esityksen epä johdonmukaisuudet.

15 § 2 momentin 4 kohta - sote-keskukselle kuuluvat apuvälineet

Apuvälineitä hallinnoidaan, tarjotaan ja kehitetään tällä hetkellä sairaanhoitopiirien tasolla apuvälinekeskuksissa. Asiakkaan näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että apuvälineen voi tarvittaessa saada läheltä eli tulevista sote-keskuksista.

Esitämme, että jatkossakin vastuu apuvälineistä säilyy maakuntatasolla, mutta sote-keskukset toimivat jakelukanava, joka lainaa tarvittavia apuvälineitä.

18§ ja 23 § - palvelutarpeen arviointi etäyhteydellä huomioitava sote-keskuksen ja liikelaitoksen asiakasseteliä annettaessa

Sote-keskusta koskevassa 15 § 2 momentin 3 kohdan perusteluissa todetaan aivan oikein, että palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamana avovastaanotolla, kotikäynneillä tai etäyh-

teyksien avulla. Etäyhteyksillä tarkoitetaan puhelimen, älypuhelimien, videon, webbiyhteyden, sähköpostin tai muun vastaavan etäyhteyden välityksellä tapahtuvaa yhteyttä.

Vastaava etäyhteyksien käyttöön ja digitaalisiin toimintatapoihin kannustaminen palvelutarpeen arvioinnissa tulee kirjata myös sote-keskuksen ja liikelaitoksen asiakasseteliä koskeviin pykäliin.

Esitämme, että:

- Esityksen 18 § Asiakasseteli suoran valinnan palveluissa – tulee mahdollistaa palvelutarpeen arvioinnin tekeminen etäyhteyden avulla vastaavalla tavalla kuin 15 § 2 mom. 3.kohdassa on mahdollistettu sairauden oireiden tutkimus ja hoito.
- Esityksen 23 § Palvelutarpeen arviointi ja menettely asiakasseteliä annettaessa - tulee mahdollistaa palvelutarpeen arvioinnin tekeminen etäyhteyden avulla vastaavalla tavalla kuin 15 § 2 mom. 3.kohdassa on mahdollistettu sairauden oireiden tutkimus ja hoito.

38 § 4 momentti - vastuuhenkilön työaika

Kohdassa säädetään, että sosiaali- ja terveystieteellisen toiminnasta vastaavan vastuuhenkilön ja sosiaalihuollon vastuuhenkilön sekä suunhoidon yksikön hammaslääketieteellisestä toiminnasta vastaavan vastuuhenkilön työajan sosiaali- ja terveystieteellisessä tai suunhoidon yksikössä on oltava vähintään 30 tuntia viikossa.

Tälle vaatimukselle ei ole perusteita ja esitämme sen poistettavaksi. Vastaavaa ei vaadita tällä hetkelläkään. Sen sijaan tällä hetkellä vastuuhenkilö voidaan tulkita tarvittavan jopa palvelukohtaisesti, jolloin lakiesityksessä olevasta vaatimuksesta tulee erityisesti pienille tuottajille täysin mahdoton.

Näin yksityiskohtainen sääntely olisi merkittävässä ristiriidassa hallituksen sääntelynpurkamistavoitteen kanssa. Tarvittava laadunvalvonta toteutuu hyvin ja täysin riittävästi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantolain kautta ja mahdollinen vaatimus vastuuhenkilön työajasta tulee jättää valvojan viranomaisen harkintaan.

53 § 2 momentti - sote-keskuksen vastuu asiakassetelillä tuotetuista palveluista

Sote-keskuksella on itsenäisissä osakokonaisuuksissa velvollisuus tarjota asiakkaalle asiakasseteliä. Asiakas saa valita haluamansa tuottajan maakunnan hyväksymistä asiakassetelituottajista. Tämä on hyvä tapa toteuttaa

valinnanvapautta, mutta ei ole loogista, että sote-keskus joutuisi vastamaan maakunnan hyväksymän tuottajan palvelusta.

Suoravalinnan aloittaminen suun terveydenhuollossa 1.1.2019 ei mahdollista

Suun terveydenhuoltoon esitetty kapitaatiokorvaus soveltuu huonosti. Malli soveltuisi lähinnä palvelutarpeen arviointiin. Suunterveysalan yrittäjiltä saadun palautteen perusteella vaikuttaa siltä, että esitetyllä rahoitusmallilla on vaikea saada tuottajia mukaan.

Alan palveluja tuottaa satoja mikro- ja pk-yrityksiä, joita sijaitsee pienilläkin paikkakunnilla turvaten lähipalveluiden saatavuuden. Niillä ei ole mahdollisuus ottaa esitettyä riskiä, jossa kapitaatio on 50 % ja suoritteet 50 %. Palvelutuotanto uhkaa keskittyä vain väkirikkaille alueille, mistä seuraa lähipalveluiden heikkenemistä ja häviämistä muualta sekä tuottajien välisen kilpailun vähenemistä.

Esitämme, että suun terveydenhuollossa päätettäisiin kahden vuoden siirtymäajasta sote-uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseen kannustavan rahoitusmallin kehittämiseen. Suoravalinta alkaisi silloin 1.1.2021.

Siirtymäaikana kehitettäisiin yhteistyössä viranomaisten ja alan yrittäjien kanssa rahoitusmalli, jossa on mukana myös kapitaatio-osuus. Toimivan ja tuottajia sitouttavan sekä kansalaisia suun terveydenhuollon ennaltaehkäisyyn kannustavan ja oikeudenmukaisen rahoitusmallin rakentaminen on mahdollista, mutta ei nähdäksemme onnistu esitetyllä aikataululla.

Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamislaki kohtuullinen - viranomaiskäytäntöjen muutoksesta huolehdittava

Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamista koskevasta esityksestä olemme antaneet lausuntoja aiemman valmistelun aikana. Olemme katsoneet olevan myönteistä, että jatkossa samat vaatimukset koskevat kaikkia tuottajia niiden omistuksesta riippumatta. Tämä on keskeinen kysymys arvioitaessa, kuinka markkinat muotoutuvat.

Toteamme olevan hyvin tärkeää, että viranomaiskäytännöt ovat riittävän yrittäjämyönteisiä. Kun tarkoituksena on varmistaa, että pienetkin tuottajat pääsevät markkinoille ilman tarpeettomia esteitä, on tämän näyttävä myös viranomaistoiminnoissa.

Kilpailuneutraliteetin toteutumiseksi tarvitaan sanktiouhkainen sääntely ja rakenteellisten korjaustoimenpiteiden käyttöönotto

Jotta markkinat toimivat ja jo syntyneisiin rakenteisiin voidaan tarvittaessa puuttua, tulee kilpailulakiin toteuttaa kilpailulain uudistamistarpeita pohjineen työryhmän enemmistön ehdotus rakenteellisten korjaustoimenpiteiden käyttöönotosta. Silloin Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi viimesijaisena keinona määrätä kilpailua rajoittaneen toimijan luopumaan tietystä toiminnosta. Nykyisin tämä on mahdollista vain yrityskauppaavalvonnan osana.

Lisäksi kilpailuneutraliteettivalvontaa tulee kehittää nykyisestä neuvottelun ensisijaisuuteen perustuvasta kohti sanktiouhkaista tuomioistuinprosessia. Nykyisin julkissektori voi viivyttelyllä mahdollistaa markkinahäiriön jatkumisen jopa vuosia. Sanktiouhkaa tarvitaan ainakin yhtiöittämisvelvoitteen, kirjanpidon eriyttämisvelvoitteen sekä markkinaperusteisen hinnoittelun laiminlyönteihin puuttumiseen.

Yrityskauppojen tehostettu valvonta tarpeen

Olemme ottaneet lausunnossamme kantaa erityisesti niihin esityksen kohtiin, joilla vaikutetaan suoraan pienten ja keskisuurten yritysten edellytyksiin tuottaa sote-palveluita. Ne ovatkin keskeisimmät reunaehdot, jotka määrittävät, kuinka yrittäjäystävälliseksi toimintaympäristö muotoutuu.

Haluamme kuitenkin vielä kiinnittää huomiota siihen, että hallitus on pitänyt kiitettävästi huolta siitä, että sektorikohtaisen ja palveluiden järjestämiseen liittyvän lainsäädännön lisäksi myös toimialan kilpailuoikeudellista sääntelyä ja valvontaa terävöitetään.

Valinnanvapauslakiesityksen jälkeen eduskunnalle annetaan pian esitys sosiaali- ja terveystoimialojen erityisiksi kilpailuoikeudellisiksi säännöksiksi. Tämä uudistuksen osa on parhaillaan erittäin lyhyellä lausuntokierroksella. Suomen Yrittäjät saattaa kuitenkin jo nyt valiokunnan tietoon esityksen peruslinjauksia puoltavan kantansa.

Katsomme, että tällaisen perustavaa laatua olevan rakenneuudistuksen kohdalla on tarpeen kontrolloida markkinoiden toimintaa normaalia tiukemmin. Yksi merkittävä arvioomme vaikuttava tekijä on, että kyse on perustuslailla turvatuista kansalaisten oikeuksista sosiaali- ja terveyspalveluihin. Sen vuoksi suhtaudumme myönteisesti ehdotuksiin, joiden mukaan sosiaali- ja terveysalan yrityskauppoja valvotaan rakenneuudistuksen siirtymäaikana miltei täysin kattavasti ja että siirtymäajan jälkeenkin toimialaa säännellään näiltä osin tiukemmin kuin muita toimialoja. Katsomme myös

valmisteilla olevat palvelutuottajien käyttäytymiseen liittyvät säännökset perustelluiksi.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Antti Neimala
varatoimitusjohtaja